

**การพัฒนารูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง
เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน
กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง**

**Development of the Innovation Creation Model of Sufficiency Economy Wisdom
to Create a Sustainable Competitive for Processed Products of
Community Enterprise Groups in Lower Central Thailand**

ธีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ*

Thirasak Unaromlert

จีรวรรณ จันพลา**

Jureewan Junpla

ทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา***

Tippawan Sukjairungwattana

สุกใส สุกใส****

Sumpun Suksai

วาสนา มะลินิน****

Wasana Malinin

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาและสังเคราะห์ (2) ศึกษาสภาพการณ์ ความต้องการจำเป็น และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (3) พัฒนารูปแบบ และ (4) ทดสอบรูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ผลการวิจัย พบว่า

ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านนวัตกรรมกระบวนการสูงที่สุด รองลงมาคือ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ หากพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยทุนทางสังคมสูงที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยการบริหารและพัฒนาบุคลากร ปัจจัยภาวะผู้นำของประธาน/หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน และปัจจัยการจัดองค์การมีค่าต่ำที่สุด

รูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง พบว่ามีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ คือ (1) วิสาหกิจชุมชน (2) นักพัฒนา (3) ปราชญ์ชาวบ้าน (4) นักวิชาการ และ (5) ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยจะต้องมีปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอีก 4 ปัจจัย คือ

* รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ ดร. คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*** อาจารย์ ดร. วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

**** อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

(1) การใช้ทรัพยากรในชุมชน (2) การพัฒนาทางด้านจิตใจและการช่วยเหลือเกื้อกูล (3) ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพ และ (4) การจัดการความรู้ ในการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง นั้นควรมีขั้นตอนในการดำเนินการ 9 ขั้นตอนคือ (1) การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน (2) การสำรวจภูมิปัญญาและทุนทางสังคม (3) การวิเคราะห์ตลาด (4) การจัดการความรู้ (5) การสร้างแนวคิดผลิตภัณฑ์/กระบวนการ (6) การตรวจสอบแนวคิดผลิตภัณฑ์/กระบวนการ (7) การผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบ/กระบวนการ (8) การทดสอบตลาด/การทดลองกระบวนการ (9) การปรับปรุงผลิตภัณฑ์/กระบวนการ

คำสำคัญ: นวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง/ วิสาหกิจชุมชน

Abstract

The purposes of this study were to 1) Study and synthesize 2) Study SWOT, need assessment and factor related 3) Develop of innovative and 4) Test of development of innovative wisdom in sufficiency economy to strengthen the competitiveness of sustainable community enterprise group in lower central provinces. The results revealed that

At present the enterprise group has created innovative wisdom in sufficiency economy processing innovation in highest level product innovation the overall problem were in high level the highest was technology issues follow by production problem. The management and staff development. Leadership, participation, knowledge Management, social capital and supporting from external networks were related with the innovative wisdom of statistical significance .05

The pattern of innovative wisdom in sufficiency economy to strengthen the competitiveness of sustainable community enterprise group in lower central provinces found 5 importance elements (1) community enterprise groups (2) the developers (3) the scholars (4) the professionals (5) local wisdom and 4 basic factors (1) use of community resources (2) physical and mental development (3) potential of the leaders and (4) knowledge management. The innovative wisdom in sufficiency economy should have 9 steps (1) the analyze of community potential (2) innovative wisdom and social capital survey (3) market analyze (4) knowledge management (5) conceptually product/process (6) conceptually product/process checkup (7) manufacture of prototype/process (8) market/process test (9) product/process improving

Keywords: Innovation Creation Model of Sufficiency Economy Wisdom / Community Enterprise

บทนำ

จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคตรับการคาดการณ์ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงสำคัญ ได้แก่ การรวมตัวกันทางเศรษฐกิจในภูมิภาค ศูนย์กลางเศรษฐกิจโลกจะเปลี่ยนอำนาจมาอยู่ที่ประเทศแถบเอเชียมากขึ้น อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงด้านการเงินโลก ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ปัญหาด้านพลังงาน และปัญหาภัยคุกคามจากภาวะโลกร้อน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552) อันส่งผลให้เกิดการเร่งปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศและพัฒนาเศรษฐกิจยุคใหม่ (New Economy) ซึ่งเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยสนับสนุนจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก รวมทั้งการกระตุ้นเศรษฐกิจภาครัฐอย่างต่อเนื่อง และการปรับตัวดีขึ้นของความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจ (สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค, 2552) อย่างไรก็ตาม การฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทยยังคงมีความเสี่ยงหลายประการ เช่น เศรษฐกิจโลกที่เติบโตแบบเปราะบางและมีความเสี่ยงรอบด้านซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการส่งออกของไทย รวมทั้งความผันผวนของค่าเงินอัตราเงินเฟ้อ และราคาน้ำมันที่ปรับตัวสูงขึ้น ตลอดจนสถานการณ์ทางการเมืองที่ยังคงมีแนวโน้มขัดแย้งรุนแรง (สมาคมธนาคารไทย, 2553)

ดังนั้น ในอนาคตเศรษฐกิจไทยควรจะมีการปรับโครงสร้างไปสู่ระดับสูงขึ้น คือ ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างนวัตกรรม (Efficiency-driven and Innovation-driven Economy) ดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ที่ได้เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเชิงนวัตกรรมให้เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ โดยได้นำเสนอแนวคิด “เศรษฐกิจ

สร้างสรรค์” (Creative Economy) เพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทยซึ่งหมายถึง การขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคมและเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่ (Innovation) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552) จากการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจดังกล่าว ทำให้ความรู้และการใช้ความรู้ อย่างมีประสิทธิภาพและชาญฉลาดจะเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Knowledge-driven Growth) และเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ ทั้งด้านการค้าและการลงทุน ดังนั้น รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันจะไม่เพียงแต่อาศัยความได้เปรียบจากการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient Resource Utilization) เท่านั้น แต่จะต้องมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีความสามารถในการใช้องค์ความรู้จากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาสร้างนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา โดยในการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้กำหนดเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีนวัตกรรมด้วยฐานการเรียนรู้ (Innovative Nation with Learning Base) ซึ่งเป็นวาระแห่งชาติ ด้านการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยมีการดำเนินงานที่มุ่งไปสู่การวางรากฐานเชิงสถาบันที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนไปสู่การสร้างระบบนวัตกรรมที่ดีของประเทศต่อไป สาระสำคัญมีดังนี้ (1) จัดตั้งสถาบันเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาองค์ความรู้ของประเทศไทย (2) สนับสนุนการนำเทคโนโลยีแนวคิดและการบริหารจัดการใหม่ๆ

มาพัฒนานวัตกรรม และ (3) จัดทำโครงการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนา SMEs

จากแนวทางดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลจึงได้พยายามปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจทุกระดับให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว ทั้งธุรกิจอุตสาหกรรม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) ซึ่งเป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยบุคคลที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนและระหว่างชุมชนหรืออาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าวิสาหกิจชุมชนคือการประกอบการเพื่อการจัดการ”ทุนของชุมชน”อย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง “ทุนของชุมชน” ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงินแต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญาทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2554) โดยเฉพาะในส่วนของวิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งจากข้อมูลการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนของสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ณ วันที่ 31 มีนาคม 2554 มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั่วประเทศจำนวน 70,064 แห่ง มีสมาชิกจำนวน 1,181,714 ราย ซึ่งหากพิจารณาแยกประเภทกิจการของวิสาหกิจชุมชนจะพบว่ามิ่ววิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชมากที่สุด จำนวน 17,860 แห่ง รองลงมาคือ วิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตปศุสัตว์จำนวน 11,891 แห่ง วิสาหกิจชุมชนประเภทการแปรรูปผลิตภัณฑ์จำนวน 9,330 แห่ง และวิสาหกิจชุมชนประเภทผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื้อผ้าจำนวน 8,616 แห่ง ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นธุรกิจชุมชนที่ได้รับความสนใจจาก

ชุมชนท้องถิ่นอย่างมาก ประกอบกับมีพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ให้การรองรับและกำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิในการประกอบกิจการอย่างครบวงจร รวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการจัดตั้งการร่วมมือซึ่งกันและกัน การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบทรัพยากรหรือภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับกิจการวิสาหกิจชุมชนและสภาพท้องถิ่นนั้นๆ หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับขบวนการผลิตและการบริหารจัดการธุรกิจทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานบุคคล การบัญชี การจัดหาทุน หรือการตลาด ทั้งนี้เพื่อให้กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับปฐมภูมิมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ รวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงขึ้นตามความพร้อมและความต้องการของกิจการวิสาหกิจชุมชน เช่น การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกิจการวิสาหกิจชุมชนและการออกแบบที่ทันสมัยตามความต้องการของตลาดการร่วมมือซึ่งกันและกัน หรือให้ความช่วยเหลือในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ทั้งในด้านคุณภาพการผลิต การจัดการ และการตลาด เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงยิ่งขึ้น (คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2548: 9-10)

แม้ว่าวิสาหกิจชุมชนจะเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศแต่อย่างไรก็ตามวิสาหกิจชุมชนก็ยังเป็นธุรกิจที่มีขนาดไม่ถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) หรือสหกรณ์และก็ยังมิ่ววิสาหกิจจำนวนหนึ่งที่ยังอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมในการแข่งขันทางการค้าทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2554) โดย

ที่ผ่านมาการประกอบการของวิสาหกิจชุมชนยังคงประสบปัญหาหลายประการ เช่น การเพิ่มมูลค่าของสินค้าโดยเอกลักษณ์ไทยหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นยังมีน้อย ขาดการออกแบบและการมีตราสัญลักษณ์หรือแบรนด์ที่เป็นของไทยโดยตรง ขาดนวัตกรรมด้านการผลิตสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Competitive Advantage) ให้กับสินค้าของวิสาหกิจชุมชนให้มากขึ้นจึงจำเป็นต้องมีการสร้างนวัตกรรมหรือผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของธุรกิจในระยะยาว และหากพิจารณาถึงวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง อันประกอบด้วย จังหวัดนครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี และกาญจนบุรี พบว่ามีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด 2,152 แห่ง โดยแบ่งเป็นจังหวัดนครปฐม 204 แห่ง จังหวัดราชบุรี 398 แห่ง จังหวัดสุพรรณบุรี 651 แห่ง และจังหวัดกาญจนบุรี 899 แห่ง ซึ่งหากพิจารณาแยกประเภทกิจการของวิสาหกิจชุมชนจะพบว่าวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืช ปศุสัตว์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์มากที่สุด ซึ่งล้วนเป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในเชิงพาณิชย์ในระดับสูง โดยมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 376 แห่ง โดยแบ่งเป็นจังหวัดนครปฐม 50 แห่ง จังหวัดราชบุรี 126 แห่ง จังหวัดสุพรรณบุรี 95 แห่ง และจังหวัดกาญจนบุรี 105 แห่ง โดยวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการผลิตสินค้าหลากหลายชนิด โดยสินค้าบางชนิดยังมีข้อจำกัดด้านคุณภาพ ปริมาณการผลิต แต่อย่างไรก็ตามสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่างๆ ยังต้องได้รับการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ แก้ววิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นแล้วนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เพราะนั่นหมายถึงการสร้างรายได้ การเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด การเพิ่มความนิยมตัวสินค้า ซึ่งจะทำให้วิสาหกิจเติบโตได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและสนับสนุนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนดังกล่าว เพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ของชุมชนชุมชนเข้มแข็งและการพัฒนาอย่างยั่งยืน คณะผู้วิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นหน่วยงานทางการศึกษา แต่ยังที่รับผิดชอบดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนและสังคมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและสังคม และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสังคม อันหมายรวมไปถึงวิสาหกิจชุมชนด้วย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการพัฒนารูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง โดยเน้นการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมทักษะความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างให้มีศักยภาพทางการแข่งขันอันจะเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคและประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

(1) เพื่อศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน

(2) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ ความต้องการจำเป็น และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดภาคกลางตอนล่าง

(3) เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดภาคกลางตอนล่าง

(4) เพื่อทดสอบรูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดภาคกลางตอนล่าง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

- สภาพปัจจุบันของการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ความต้องการจำเป็นในการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- พรบ. ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
- ยุทธศาสตร์วิสาหกิจชุมชน
- แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน

- แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างนวัตกรรมผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง และคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจังหวัดภาคกลางตอนล่าง

- การศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในจังหวัดภาคกลางตอนล่าง อันประกอบด้วย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย คือ (1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผักและผลไม้ และ (2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปเนื้อสัตว์

รูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดภาคกลางตอนล่าง

ศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดภาคกลางตอนล่าง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในรูปแบบของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในลักษณะของวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 (R_1) การศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง โดย

1. การศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนโดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ ตำรา งานวิจัย เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างนวัตกรรมผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง และคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทราภาคกลางตอนล่าง

2. การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นของการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดภาคกลางตอนล่างจำนวน 158 แห่ง โดยใช้แบบสอบถาม

3. การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดภาคกลางตอนล่างจำนวน 158 แห่ง โดยใช้แบบสอบถาม

4. การสัมภาษณ์ประธานหรือตัวแทนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มีวิปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในจังหวัดภาคกลาง

ตอนล่าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย คือ

- (1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผักและผลไม้ และ
- (2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปเนื้อสัตว์

ขั้นตอนที่ 2 (D_1) การพัฒนารูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง โดย

1. ผู้วิจัยทำการพัฒนารูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างจากข้อมูลที่ได้มาจากระบบสอบถามและการสัมภาษณ์

2. การประเมินรูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างด้วยแบบสอบถาม ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างนวัตกรรมผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นที่ 3 (R_2) การทดสอบรูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงโดย

1. ผู้วิจัยทำการทดสอบรูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างกับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างที่มีสภาพความพร้อมในการทดสอบตามการประเมินของผู้วิจัย จำนวน 2 แห่ง คือ (1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผักและผลไม้ 1 แห่ง และ (2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปเนื้อสัตว์ 1 แห่ง โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในการทดลองใช้รูปแบบ

ขั้นที่ 4 (D_2) การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง โดย

1. ผู้วิจัยและประธานหรือตัวแทนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างที่เป็นกลุ่มทดลองร่วมกันปรับปรุงแก้ไขและสรุปรูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง

2. ผู้วิจัยจัดทำรายงานการพัฒนารูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงฉบับสมบูรณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่

วิธีวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร คือ ประธานหรือตัวแทนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดภาคกลางตอนล่าง อันประกอบด้วย จังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 376 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประธานหรือตัวแทนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดภาคกลางตอนล่างอันประกอบด้วย จังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดสุพรรณบุรี โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie & Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 191 แห่ง โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified

Random Sampling) ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 158 ชุด คิดเป็นร้อยละ 82.72

วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ประธานหรือตัวแทน คณะกรรมการ และสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในจังหวัดภาคกลางตอนล่าง อันประกอบด้วย จังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย คือ (1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผักและผลไม้ และ (2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปเนื้อสัตว์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการประเมินรูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างนวัตกรรมและผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 ท่าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการทดสอบรูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ที่มีสภาพความพร้อมในการทดสอบ จำนวน 2 แห่ง คือ (1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผักและผลไม้ 1 แห่ง และ (2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปเนื้อสัตว์ 1 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ตอน

1. เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่

1.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างนวัตกรรมผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง และคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทราภาคกลางตอนล่าง

1.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ประธานและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ

2.1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็น และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดภาคกลางตอนล่าง

2.2 แบบประเมินรูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ ใช้ในการแปลความหมาย

โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายความว่า มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายความว่า มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายความว่า ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายความว่า น้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายความว่า น้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตเป็นต้น โดยก่อนการวิเคราะห์จะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ในการสร้างนวัตกรรมเพื่อดำเนินการผลิตของกลุ่มวิสาหกิจแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ ผักและผลไม้

2. ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านนวัตกรรมกระบวนการสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33) รองลงมาคือ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31) หากพิจารณาถึงปัญหาต่างๆ ของวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83) โดยมีปัญหาด้านเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00) รองลงมาคือ ปัญหาด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98)

3. รูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบคือ (1) วิสาหกิจชุมชน (2) นักพัฒนา (3) ประชาชนชาวบ้าน

(4) นักวิชาการ และ (5) ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยจะต้องมีปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอีก 4 ปัจจัยคือ (1) การใช้ทรัพยากรในชุมชน (2) การพัฒนาทางด้านจิตใจและการช่วยเหลือเกื้อกูล (3) ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพ และ (4) การจัดการความรู้ในการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นควรจะมีขั้นตอนในการดำเนินการ 9 ขั้นตอนคือ (1) การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน (2) การสำรวจภูมิปัญญาและทุนทางสังคม (3) การวิเคราะห์ตลาด (4) การจัดการความรู้ (5) การสร้างแนวคิดผลิตภัณฑ์/กระบวนการ (6) การตรวจสอบแนวคิดผลิตภัณฑ์/กระบวนการ (7) การผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบ/กระบวนการ (8) การทดสอบตลาด/การทดลองกระบวนการ (9) การปรับปรุงผลิตภัณฑ์/กระบวนการ

4. จากการทดสอบรูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดภาคกลางตอนล่างพบว่า วิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนานวัตกรรมในรูปแบบต่างๆ โดยวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกผักข้าวบ้านปลักไม้ลาย จังหวัดนครปฐม ดำเนินการสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ในกลุ่มเครื่องสำอางที่ผลิตจากผักข้าว ดำเนินจัดทำบรรจุภัณฑ์สำหรับการจำหน่ายสินค้าประเภทเครื่องสำอางที่ทำมาจากกระดาษจากผักตบชวา ที่สามารถย่อยสลายได้ และมีต้นทุนที่ถูกลง และดำเนินการปรับปรุงตราสินค้าส่วนวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตปลาหมึก อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ดำเนินการสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ คือ การนำปลาหมึกมาปรุงเป็นอาหารคือ ยำปลาหมึก เพื่อความสะดวกกับผู้บริโภค และดำเนินการจัดเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์สำหรับการบรรจุปลาหมึกให้สามารถรักษาคุณภาพของปลาหมึกไว้ได้ นอกจากนี้ก็ยังจัดทำบรรจุภัณฑ์สำหรับการจัดจำหน่ายเป็นสินค้าที่ระลึก และเปลี่ยนแปลงตราสินค้าใหม่

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่า การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ในการสร้างนวัตกรรมเพื่อดำเนินการผลิตของกลุ่มวิสาหกิจแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ ผักและผลไม้ภาคกลางตอนล่าง ควรจะส่งเสริมให้ระดับรากหญ้าเข้าใจถึงแก่นแท้ของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก่อนเพื่อเป็นรากฐานที่ดีในการพัฒนาในอนาคต และควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในกระบวนการทำงานรวมถึงการผสมผสานกันระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เกิดขึ้น โดยการขับเคลื่อนหรือส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน ควรมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการประชุมเพื่อการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวกิจ ศรีปีดลา (2549) ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนคือ ต้องให้ผู้ประกอบการเรียนรู้เข้าใจหลักการอย่างจริงจัง และควรประกอบการโดยยึดหลักปฏิบัติคือ ต้องมีความรู้ ต้องมีคุณธรรมในการดำเนินกิจการโดยความมีเหตุผล พอประมาณ และสามารถคุ้มกันตรงเองได้ อุ่มชูตนเองได้ให้ยืนบนขาตนเองได้ และยังสามารถสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทพัทธ์ พูลสวัสดิ์ (2551) ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่างกัน มีผลการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการ

ประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการธุรกิจ มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

2. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการ บริหารและพัฒนาบุคลากร ภาวะผู้นำของประธาน/ หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน การมีส่วนร่วม การจัดการ ความรู้ บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในองค์กร ทูทาง สังคมและการสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอกมีความ สัมพันธ์กับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอ เพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหาก พิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า ปัจจัยด้านการจัด องค์กร การบริหารและพัฒนาบุคลากร และการ สนับสนุนจากเครือข่ายภายนอก มีความสัมพันธ์กับ การสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงใน ระดับต่ำ ส่วนปัจจัยด้านภาวะผู้นำของประธาน/ หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน การมีส่วนร่วม การจัดการ ความรู้ และทุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการสร้าง นวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับ ปานกลาง และปัจจัยด้านบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ใน องค์กร มีความสัมพันธ์กับการสร้างนวัตกรรม ภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสูง สอดคล้อง กับงานวิจัยของ วณิชย์ ไชยแสง (2549) ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างนวัตกรรมเครือข่ายวิสาหกิจ การท่องเที่ยว จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้บริการและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภาครัฐ และภาคเอกชน การจัดการเครือข่ายวิสาหกิจที่จะนำ มาใช้ในองค์กร คือ การจัดเตรียมการบริการที่มี คุณภาพสูง พัฒนาขอบเขตและความสะดวกในการ ใช้ฐานข้อมูล การปรับปรุงการเชื่อมโยงระบบกับผู้ใช้ ระบบและเป็นองค์กรในการส่งเสริมกระบวนการมี ส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้การเสริมสร้างความ สัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภาค เอกชน

3. จากผลการวิจัย พบว่า การสร้าง นวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ควรจะมี ขั้นตอนในการดำเนินการ 9 ขั้นตอน คือ (1) การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน (2) การสำรวจ ภูมิปัญญาและทุนทางสังคม (3) การวิเคราะห์ตลาด (4) การจัดการความรู้ (5) การสร้างแนวคิดผลิตภัณฑ์/ กระบวนการ (6) การตรวจสอบแนวคิดผลิตภัณฑ์/ กระบวนการ (7) การผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบ/ กระบวนการ (8) การทดสอบตลาด/การทดลอง กระบวนการ (9) การปรับปรุงผลิตภัณฑ์/กระบวนการ สอดคล้องกับ Harvard Business School (2003) และ Sherwood (2001) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการ นวัตกรรม คือ ขั้นตอนหรือกระบวนการที่ทำให้เกิด นวัตกรรมขึ้นในองค์กร โดยกระบวนการนวัตกรรม มี 5 ขั้นตอน (1) การสร้างความคิดใหม่ (Idea Generation) ซึ่งทำให้ความคิดใหม่ๆ เกิดขึ้น (2) การรับรู้สิ่งที่เป็นโอกาส (Opportunity Recognition) การวิเคราะห์เพื่อหาโอกาสความเป็น ไปได้ทางธุรกิจหรือที่เรียกว่า “โอกาสทางธุรกิจ” (3) การประเมินความคิด (Idea Evaluation) การคัดเลือกความคิดที่คิดว่ามีความก้าวหน้า (4) การพัฒนาความคิด (Development) การปรับ เปลี่ยนแนวคิดไปสู่แนวทางการปฏิบัติงาน และ (5) การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ (Commercialization) การนำความคิดไปสู่กระบวนการผลิตหรือการปฏิบัติ จริงในองค์กร (4) จากผลการวิจัยที่กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้ในเรื่อง (1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์หรือผลิตภัณฑ์ ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ๆ (2) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ใหม่ๆ ที่มีความสวยงาม หลากหลาย และประหยัดต้นทุน (3) การพัฒนาตราสินค้า (4) วิธีการยืดอายุหรือ ถนอมอาหาร และ (5) การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เทคนิคต่างๆ จากกลุ่มอื่นๆ โดยสิ่งที่เกิดขึ้นจริงจาก การเข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้

ทั้งในส่วนของคุณรู้ในเรื่องต่างๆ การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลักดันที่ใหม่ๆ บรรจุภัณฑ์ใหม่ๆ แต่ก็ยังมีสิ่งที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังเกิดขึ้นเช่น อุปสรรคจากการที่สมาชิกในกลุ่มอาจจะมีความคิดเห็นและความต้องการที่ไม่ตรงกัน สำหรับแนวทางที่กลุ่มวิสาหกิจจะนำมาแก้ไขปัญหาลักษณะอุปสรรคเหล่านั้นคือการหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องต่างๆ ที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ และการประชุมกลุ่มสมาชิกเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน รวมถึงการปรึกษาจากอาจารย์วิทยากรและทีมนักวิจัยหากมีปัญหาเกิดขึ้นเมื่อกลับไปดำเนินการทางธุรกิจจริง โดยสิ่งที่กลุ่มวิสาหกิจจะนำไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพคือ การนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปผลิตเป็นสินค้าเพื่อการจำหน่ายอย่างแท้จริง และจะนำไปต่อยอดสินค้าเดิมที่มีอยู่ให้มีคุณภาพ ความคิดสร้างสรรค์ และมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้นกว่าเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวกิจศรีปดลา (2549) ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัย พบว่าหลักการ เงื่อนไข และแนวปฏิบัติตามพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปประยุกต์กับวิสาหกิจชุมชนได้ทุกประเภทและทุกลักษณะกิจการได้ไม่แตกต่าง โดยข้อเสนอแนะที่สำคัญในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน คือ ต้องให้ผู้ประกอบการเรียนรู้เข้าใจหลักการอย่างจริงจัง และควรประกอบการโดยยึดหลักปฏิบัติ คือ ต้องมีความรู้ต้องมีคุณธรรมในการดำเนินกิจการโดยความมีเหตุผล พอประมาณ และสามารถคุ้มกันตนเองได้ อุ่มชูตนเองได้ให้ยืนบนขาตนเองได้ สรุปว่าแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้กับวิสาหกิจชุมชนทุกชนิดและทุกขนาดกิจการได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดภาคกลางตอนล่าง พบว่า วิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนานวัตกรรมในรูปแบบต่างๆ ได้ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนจึงควรช่วยสนับสนุนและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตามรูปแบบดังกล่าวด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การฝึกอบรม การเสวนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ก็จะทำให้สามารถสร้างรายได้ให้กับวิสาหกิจชุมชนได้อย่างยั่งยืน

2. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในองค์กรมีความสัมพันธ์กับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสูง ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนจึงควรสร้างบรรยากาศในวิสาหกิจชุมชนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในโอกาสต่างๆ เช่น การประชุมอย่างไม่เป็นทางการ การสัมมนา หรือการจัดโครงการฝึกอบรมระหว่างวิสาหกิจชุมชน

3. จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาหรือความต้องการจำเป็นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบัน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีปัญหาด้านเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศสูงที่สุด รองลงมาคือปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านการตลาด และปัญหาด้านการเงิน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนจึงควรเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง

4. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารและพัฒนาบุคลากร ภาวะผู้นำของประธาน/หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน การมีส่วนร่วมการจัดการความรู้ บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในองค์กร

ทุนทางสังคมและการสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอก มีความสัมพันธ์กับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญา เศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนควรจะต้องใช้วิธีการบริหารจัดการที่จะส่งเสริมให้มีปัจจัยเหล่านี้อยู่ในวิสาหกิจชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุ (Causal Model) ของการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญา เศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในระดับประเทศ

2. ควรมีการศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนา ศักยภาพในการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของประเทศไทย

3. ควรมีการเทียบเคียงผลการปฏิบัติงาน (Benchmarking) กับวิสาหกิจชุมชนประเภทอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จในการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญา เศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชน

4. ควรมีการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กับวิสาหกิจชุมชนเพื่อการสร้างเครือข่ายนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2548). **พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2554. จาก http://www.moac.go.th/ewt_news.php?nid=4062&filename=index.
- นันทพัทธ์ พูลสวัสดิ์. (2551). **การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- วนิชย์ ไชยแสง. (2549). “ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างนวัตกรรมเครือข่ายวิสาหกิจการท่องเที่ยว จังหวัดอุดรธานี”. **วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น** 5. (1): 59.
- สมาคมธนาคารไทย. (2553). **สรุปภาวะเศรษฐกิจปี 2552 และแนวโน้มปี 2553**. กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). **การชี้แจงแนวทางระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อย “จากพลังความคิด...สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์”**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2554. จาก http://www.nesdb.go.th/Portals/0/tasks/dev_ability/docu/Transforming%20Thai%20Society%20with%20Creativity_2.pdf.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2554). **กราฟแสดงจำนวนวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามพื้นที่**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2554. จาก http://smce.doe.go.th/ProductCategory/smce_report.php.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2554). **ความหมายของวิสาหกิจชุมชน**. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2554. จาก <http://www.sceb.doe.go.th/Ssceb2.htm#%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%A2>.

สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค. (2552). **สรุปภาวะเศรษฐกิจปี 2552 และแนวโน้มปี 2553**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สุวกิจ ศรีปัดดา. (2549). **การประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน**. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

Harvard Business School. (2003). **Managing Creativity and Innovation**. Boston: Harvard Business School Press.

Sherwood, Dennis. (2001). **Smart Things To Know About Innovation & Creativity**. Oxford: Capstone Publishing Limited.